

Tenir una mirada multidimensional al conflicte

La perspectiva de la transformació de conflictes entén que aquests són inherents a les relacions humanes i esdevenen un potent motor de canvi. El repte és abordar-los sense violència i amb la capacitat de generar processos de canvi constructiu, tan personals com socials.

1. Quan aplicar aquesta eina

Quan busquem analitzar conflictes socials en l'espai públic amb diferents actors des d'una perspectiva multidimensional i multitemporal

2. En què consisteix?

Sovint identifiquem el conflicte quan apareix la crisi. A voltes, la resistència al canvi i la negació del conflicte és tan gran que cal arribar a la crisi per poder mobilitzar la situació i els seus actors i generar canvis. Des d'aquesta perspectiva la crisi és inevitable i esdevé una oportunitat¹. El repte és com som capaços d'abordar-la de manera que evitem el caos i la violència, i alhora mobilitzem els elements i recursos necessaris per transformar l'*status quo* i generar canvis progressius envers situacions millors.

En la mesura en que disposem de recursos per fomentar la cultura de pau (valors culturals, polítiques municipals, i instruments que ens permetin aplicar bones pràctiques), no insistirem en evitar les crisis, sinó en detectar-les amb agilitat i no permetre que escalin de manera violenta.

Sovint, la crisi ens mostra un episodi, però cal ser capaç de tenir una mirada multidimensional i saber veure, més enllà d'aquesta, el context del conflicte, només des d'aquí podrem determinar-ne les causes subjacents i fer-hi front de manera integral, alhora que actuem per superar l'episodi de crisi.

J.P.Lederach proposa llegir els conflictes socials amb unes "ulleres progressives" que ens permetin veure els fets immediats, i alhora preveure intervencions a mig i llarg termini. En l'immediat actuem sobre la crisi, però si el conflicte no és puntual i anecdòtic cal incidir en els patrons de relacions subjacents que s'amaguen darrera d'aquesta, i les estructures del context que les sustenten. Alhora cal imaginar el futur per poder planificar i realitzar el canvi constructiu envers la situació desitjada.

Aquest autor proposa desenvolupar les següents habilitats:

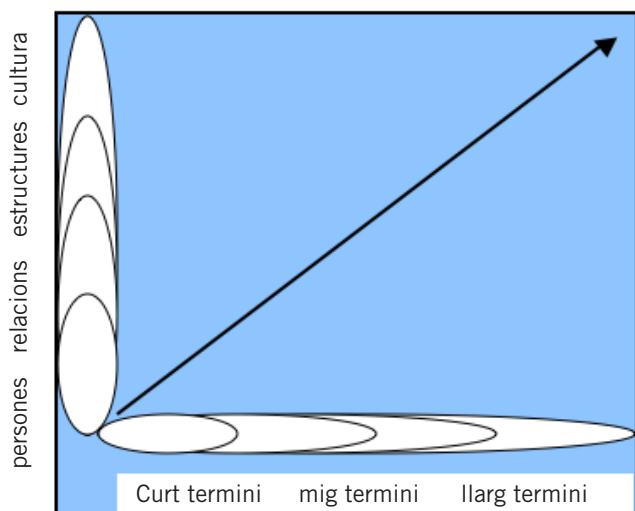
- Integrar diferents marcs temporals que ens permetin donar resposta al curt termini i alhora planificar intervencions a mig i llarg termini.
- Plantejar les diferents energies d'un conflicte com a dilemes i no com a antagonismes. Passar de l' "una cosa o l'altra" a "una cosa i l'altra".

1. Vegeu la fitxa "Plantejar la crisi com a oportunitat".

- Fer de la complexitat una aliada enlloc d'una enemiga. La complexitat comporta incertesa i ambigüïtat, però alhora ens porta a confiar en que els sistemes tenen capacitat de generar opcions difícilment previsibles, a perseverar en les opcions que mostren més potencial de canvi constructiu, i a tenir la flexibilitat de no aferrar-nos a una única opció.
- Saber sentir i comprometre's amb les identitats alienes. Reconèixer i empatitzar amb aquell percebut com a diferent i enemic.
- Saber assumir riscos
- Estar atents i promoure els actes creatius

En conclusió, J.P.Lederach defineix la transformació de conflictes com “prevenir els fluxos i refluxos dels conflictes socials i respondre amb oportunitats vivificants per a crear processos envers un canvi constructiu que redueixi la violència, faci créixer la justícia en les interaccions directes i les estructures socials i respongui als problemes reals de les relacions humanes” (Lederach, 2002:27)

Gràfic 1: Evolució del conflicte

Font: pròpia adaptat de Lederach, J.P. (1998) *Construyendo la paz*.
 Biblao: Bakeaz

3. Eina

Pot ajudar-nos a reflexionar des d'una mirada de procés multidimensional i a curt-mig-llarg termini aprendre dels processos de construcció de pau en situacions de violència.

J.P.Lederach proposa una matriu per reflexionar sobre com desenvolupar infraestructures i cultura de pau amb actors implicats en el conflicte i amb capacitat de generar recursos (tècnics, líders comunitaris, polítics, etc.).

	REALITAT	TRANSFORMACIÓ	FUTUR DESITJAT	
	CRISIS	PERSONES	INSTITUCIONS	VISIÓ
Qüestions i preocupacions clau	<ul style="list-style-type: none"> . Quins són aquells elements que si no s'aborden poden impedir el canvi constructiu? . Quines són les necessitats immediates més urgents? . Com es relaciona la intervenció en la crisi amb els objectius a mig terme? . Quina relació hi ha entre les tasques de les bases, dels actors intermedis, i dels lideratges? 	<ul style="list-style-type: none"> . Quines persones contenen amb el major potencial per actuar com a agents de canvi? . Qui conta amb respecte, contactes i coneixements en tots els nivells del conflicte? . Quina formació/habilitat milloraria la seva efectivitat a l'hora de transformar la situació? . En aquest context, quines coses poden ajudar a preparar les persones i la comunitat per la reconciliació? 	<ul style="list-style-type: none"> . Quines xarxes i sectors clau contenen amb el potencial per transformar el conflicte? . Quines són les fonts que originen violència? Quines les que poden originar enfrontaments violents? . Quines accions seran necessàries per abordar les diverses violències i els enfrontaments violents? . Quins recursos hi ha en la comunitat pel canvi constructiu? . Quins són els objectius realistes pel mitjà termini? 	<ul style="list-style-type: none"> . Quines són les visions a llarg termini? . Quins mecanismes existeixen per fer que les persones i les institucions participin i imaginin el futur? . Quins canvis sistèmics es precisen, internament, regionalment i globalment per fer realitat aquestes visions?
Capacitats i enfocaments	<ul style="list-style-type: none"> . Desenvolupar capacitat d'anàlisi conjuntural. . Desenvolupar una anàlisi del dilema i la capacitat de contextualitzar-lo. . Desenvolupar la capacitat d'unir els enfocaments oficials i els no oficials per aconseguir negociar. 	<ul style="list-style-type: none"> . Desenvolupar capacitat d'anàlisi "horitzontal" i "vertical" per identificar els agents estratègics de canvi. . Desenvolupar capacitat de construir relacions estratègiques incloent l'enemic. . Facilitar accés a formació adequada i programes de capacitació per preparar persones clau. 	<ul style="list-style-type: none"> . Desenvolupar la capacitat de dissenyar un sistema de diàlegs i debats. . Organitzar i aprofitar els recursos de la comunitat per al canvi constructiu. . Desenvolupar recursos culturals per assentar la cultura de pau. 	<ul style="list-style-type: none"> . Desenvolupar capacitat estratègica per imaginar el futur en àmbits comunitaris i nacionals. . Desenvolupar capacitat de comunicació transformadora: poesia, llibres, radio, etc. . Reconèixer els visionaris de la comunitat i donar-los espais.
Propers passos	A partir de les qüestions anteriors desenvolupar idees, estratègies i passos	...	...	...

Font: Adaptat de Lederach (1998) *Construyendo la paz. Reconciliación sostenible en sociedades divididas*. Bilbao: Bakeaz.

4. Recursos Addicionals

- Lederach, J.P. (1998) *Construyendo la paz. Reconciliación sostenible en sociedades divididas*. Bilbao: Bakeaz
- Lederach, J.P. (2008) *La imaginación moral*. Bogotá: Grupo Editorial Norma